

I.

Der har i Kommissionen været Enighed om, at det endnu i en lang Aarrække vil være nødvendigt, at Almueskoleundervisningen paa Landet i Vestjylland til Del foregaaer ved Hjælp af Vinterlærere og Bistolelærere. Det er ganske vist, at det hele System med Undervisning ved Hjælp af Vinterlærere og Bistolelærere er ufuldkomment, idet det kan medføre, at en Del af Befolkningen bliver udstreven af Skolen uden nogen Sunde at være bleven undervist af en eksamineret Lærer, men skulde der raades Bod herpaa, se vi ikke rettere, end at Udgifterne herved vilde blive uoverkommelige for de paagældende Kommuner, og at meget store Tilskud fra Statskassens Side da vilde blive nødvendige. En Forandring af Systemet vilde nemlig utvivlsomt medføre Nødvendigheden af Oprettelsen af et meget betydeligt Antal ny Skoler, hvad de som oftest udstrakte og fattige Kommuner ikke vilde kunne evne. Saafremt saadanne ny Skoler ikke bleve oprettede, vilde Børnene mange Steder faa for lang Vej til Skolen.

Medens vi saaledes paa den ene Side maa gaa ud fra, at Vinterlærer- og Bistolelærer-Institutionen med Nødvendighed maa bibeholdes endnu i en lang Fremtid, have vi selvfølgelig under vore Overvejelser af Sagen haft det af Ministeriet fremhævede Moment, at en eventuel Ordning af Spørgsmaalet om Uddannelsen af de paagældende Lærere maa være midlertidig, for Dje.

II.

Efter Kommissionens Formening bør der kun være een Anstalt til Uddannelse af Vinter- og Bistolelærere for hele Vestjylland. Til Støtte for denne vor Anstalt skulde vi anføre, at Uddannelsen herved bliver mere ensartet, at Befolkningens Interesse lettere vil kunne samles om een end om flere Uddannelsesanstalter, at det vil være lettere at skaffe de dygtigste Lærere til Veje, naar der kun er een Skole, og at den samlede aarlige Udgift selvfølgelig vil blive mindre.

Saa der ud herfra, bliver det næste Spørgsmaal: paa hvilken Maade bør en saadan Skole drives, for at det heldigste Resultat kan opnaas? Om Driften af en saadan Skole ved en Privatmands Foranstaltning vil der ikke for Alvor kunne blive Tale, da Undervisningen maa gives frit, og der derfor maatte hvedes saa store Tilskud fra det offentlige Side, at Skolens Egenkab som privat Anstalt vilde blive en Fiktion. Der vil herefter kun kunne være Spørgsmaal enten om en Statsdrift med eller uden Tilskud af kommunale Autoriteter, eller om en Drift af en enkelt kommunal Autoritet eller flere saadanne i Forening med Tilskud fra Statskassen. Ved Overvejelser af dette Spørgsmaal er Kommissionen kommen til det Resultat, at en Statsdrift med Tilskud fra de i Sagen interesserede kommunale Autoriteter ubetinget bør foretrækkes. At tilvejebringe en Ordning, hvorefter Skolen blev drevet ved kommunal Foranstaltning med eller uden Tilskud af Statskassen, vilde nemlig sikkert vise sig at være forbunden med store Vanskeligheder. Det maa jo i saa Henseende erindres, at mindst 3 Amtene ere interesserede i Sagen. Disse 3 Amtene maatte altsaa i ethvert Fald have Indflydelse paa Spørgsmaalet om Driften og — bortset fra det eventuelle Statstilskud — i Forening afholde Omkostningerne og træffe de til Skolens Drift i øvrigt fornødne Foranstaltninger, deriblandt Ansættelsen af Lærere. Vi skønne overhovedet ikke rettere, end at ligesom det hidtil har været erkendt, at Uddannelsen af de fornødne Lærere til Almueskoleundervisningen i det hele er en Statsgjag, saaledes maa det ogsaa — uanset at det her kun gælder Uddannelse af en Del af Lærerne til en bestemt Del af Landet — være Statens Sag at tage denne Uddannelse i sin Haand, idet de paagældende Lærere ere et nødvendigt Led i Almueskoleundervisningens Organisation i den vedkommende Del af Landet.

Naar vi saaledes anbefale, at Staten fremtidig tager Uddannelsen af Vinterlærere og Bistolelærere i Vestjylland i sin Haand og selv driver en Anstalt med Uddannelsen af saadanne Lærere som Formaal, er det, som det vil fremgaa af det foranstaaende, ikke hermed vor Mening, at de kommunale Autoriteter — hvorved vi nærmest tænke paa de paagældende Skoleraad — intet Bidrag skulde hde hertil. De unge Mennesker, der hidtil have søgt Uddannelse som Vinter- og Bistolelærere, ere for Størstedelen udgaaede fra det bredere Samfundslag og have som oftest ikke været i Besiddelse af de fornødne Midler til